

MỤC TIÊU

- Kiểm tra mức độ kiến thức của học sinh cụ thể:
 - + Kiến thức tiếng việt, làm văn
 - + Kiến thức văn học: Tác giả, tác phẩm
 - + Kiến thức đời sống.
- Rèn luyện các kỹ năng cơ bản:
 - + Kỹ năng đọc hiểu
 - + Kỹ năng tạo lập văn bản (đoạn văn nghị luận xã hội, bài văn nghị luận văn học)

I. ĐỌC HIỂU (ID: 460554)

Đọc văn bản sau và trả lời câu hỏi:

Người thất bại nhất là người không thể trở thành chính bản thân mình, không giữ được "cái tôi" của thể xác và tâm hồn. Khi một người từ bỏ "cái tôi" ấy thì sẽ như thế nào? Sẽ nghe theo người khác rồi bị họ thay đổi, cứ thế ngộ nhận cái đặc sắc của người khác thành thứ mà mình đang tìm kiếm, theo đuổi, phần lớn là không thể thành công, hoặc nếu thành công thì e rằng cũng khó mà có được đặc sắc của bản thân. Đối với người muốn thành công, phương pháp ít tốn sức lực nhất, có hiệu quả cao nhất chính là giữ được bản sắc vốn có của bản thân mình. [...] Trên thế giới này bạn chính là một cá thể duy nhất không thể có một bản sao khác giống hệt được, vì thế hãy tự hào vì điều đó! Suy cho cùng, bạn chỉ có thể tự hát, tự vẽ, tự diễn hình ảnh bản thân mình. Những kinh nghiệm hoàn cảnh và di truyền làm nên bạn, cho dù là tốt hay xấu bạn đều phải chăm sóc vườn rau của mình thật tốt, cho dù xấu hay tốt, bạn cũng phải tự mình diễn bản nhạc của bản thân bằng chính thức nhạc cụ của mình.

(Liêu Trí Phong, *Mỗi lần vấp ngã là một lần trưởng thành*, NXB Thanh niên, 2020, tr.202-205)

Câu 1: (NB) Xác định phương thức biểu đạt chính được sử dụng trong đoạn trích.

Câu 2: (TH) Theo đoạn trích, thế nào là người thất bại?

Câu 3: (TH) Theo anh/chị, "Ngộ nhận cái đặc sắc của người khác thành thứ mà mình đang tìm kiếm, theo đuổi" sẽ mang lại những hậu quả gì?

Câu 4: (VD) Anh/chị có đồng ý với quan niệm: *Muốn thành công, phải giữ được bản sắc vốn có của bản thân mình không?* Vì sao?

II. LÀM VĂN

Câu 1: (ID: 460565 -VDC)

Từ nội dung đoạn trích phần Đọc hiểu, anh/chị hãy viết một đoạn văn (khoảng 200 chữ) trình bày suy nghĩ về quan niệm: "*Trên thế giới này bạn chính là một cá thể duy nhất không thể có một bản sao khác giống hệt được.*"

Câu 2: (ID: 460567 -VDC)

Cảm nhận về bức tranh núi rừng Tây Bắc được nhà thơ Quang Dũng thể hiện trong đoạn trích sau: *Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi!*

*Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi
Sài Khao sương lấp đoàn quân mỏi
Mường Lát hoa về trong đêm hơi
Dốc lên khúc khuỷu dốc thăm thẳm
Heo hút cồn mây súng ngửi trời*

*Ngàn thước lên cao, ngàn thước xuống
Nhà ai Pha Luông mưa xa khơi
Anh bạn dãi dầu không bước nữa
Gục trên súng mũ bỏ quên đời!
Chiều chiều oai linh thác gầm thét
Đêm đêm Mường Hịch cọp trêu người
Nhớ ôi Tây Tiến cơm lên khói
Mai Châu mùa em thơm nếp xôi.*

(Quang Dũng, *Tây Tiến*, Ngữ văn 12, Tập một, NXB Giáo dục Việt Nam, 2017, tr. 88)

-----HẾT-----

Thí sinh không được sử dụng tài liệu. Cán bộ coi thi không giải thích gì thêm

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

I. ĐỌC HIỂU

Câu 1

Phương pháp: Vận dụng những kiến thức về các phương thức biểu đạt đã học: Tự sự, miêu tả, biểu cảm, thuyết minh, nghị luận.

Cách giải:

Phương thức biểu đạt chính: Nghị luận

Câu 2

Phương pháp: Đọc, tìm ý.

Cách giải:

Người thất bại nhất là người không thể trở thành chính bản thân mình, không giữ được "cái tôi" của thể xác và tâm hồn.

Câu 3

Phương pháp: Phân tích, lý giải, tổng hợp.

Cách giải:

Hậu quả của việc “*Ngộ nhận cái đặc sắc của người khác thành thứ mà mình đang tìm kiếm, theo đuổi*” là:

+ Sẽ không thể thành công, hoặc nếu thành công thì e rằng cũng khó mà có được đặc sắc của bản thân.

+ Bản thân sẽ trở thành một bản sao nhạt nhòa, vô nghĩa của người khác.

+ Lúc nào cũng phải gồng mình lên sao cho thật giống với “người khác” => Bạn sẽ thấy mệt mỏi, giả dối và làm cho cuộc sống thêm áp lực và bạn cũng không tìm thấy được hạnh phúc.

Câu 4

Phương pháp: Phân tích, lý giải, tổng hợp.

Cách giải:

Học sinh có thể trả lời: Đồng tình ý kiến, không đồng tình hoặc đồng tình một phần nhưng lý giải hợp lý, thuyết phục. Sau đây là gợi ý:

- Đồng tình vì:

+ Để có được thành công đáng mơ ước đó là cả một quá trình nỗ lực hết mình của bản thân bạn chứ không phải của ai.

+ Bạn là bạn một bản thể, không giống với bất kỳ ai. “*Sinh ra là duy nhất, đừng sống là bản sao*”. Thành công phải được xây dựng từ chất riêng chứ không phải học theo hình mẫu của người khác đã có.

+ Khi một người làm mất đi cái tôi của mình, mất đi bản sắc vốn có cá nhân của mình thì rất khó có được sự thành công.

- Tuy nhiên:

+ Muốn thành công cần phải học hỏi, nghe theo ý kiến, đóng góp của người khác để thay đổi, hoàn thiện bản thân hơn.

II. LÀM VĂN

Câu 1

Phương pháp:

- Tìm hiểu đề, xác định rõ vấn đề cần nghị luận “*Trên thế giới này bạn chính là một cá thể duy nhất không thể có một bản sao khác giống hệt được.*”

- Phân tích, lí giải, tổng hợp.

Cách giải:

* Yêu cầu:

- Đảm bảo yêu cầu về hình thức đoạn văn.

- Xác định đúng vấn đề cần nghị luận

1. Giải thích:

- Cá thể duy nhất: Là cá thể tồn tại độc lập, có tính cách, cảm xúc, trí tuệ, riêng biệt mang bản sắc đặc trưng của cá thể đó.

- Bản sao: Là sự sao chép ý hệt cái đã có sẵn.

=> Ý nghĩa câu nói: Mỗi con người tồn tại trong cuộc này đều là những cá nhân riêng biệt, đều mang những bản sắc đặc trưng không trùng lặp với bất kì ai khác. Bản sắc riêng tạo nên giá trị mỗi người vì vậy, cần giữ được bản sắc riêng của mình trong suốt hành trình cuộc sống.

2. Phân tích:

- Trên thế giới này bạn chính là một cá thể, không giống với bất kì ai. Vì vậy cần phải giữ gìn những nét riêng của mình.

+ Sống là bản sao của người khác cuộc đời sẽ không có ý nghĩa bởi ta đang sống cuộc đời của người khác.

+ Thành công phải được xây dựng từ chất riêng cá thể chứ không phải học theo bản sao của người khác. “*Sinh ra là duy nhất, đừng sống là bản sao*”.

VD: Sơn Tùng

- Ngôi sao nổi đình nổi đám trong Vpop Việt Nam chỉ nhờ "chịu" thoát khỏi dấu ấn cá nhân để thay đổi phong cách âm nhạc trở nên khác biệt, tạo hiệu ứng mạnh nhờ sự phá cách hợp lí.

- Phê phán những người chạy theo thời đại mà đánh mất bản sắc cá nhân của mình và những người chưa biết cách thể hiện cái riêng của mình.

- Tuy nhiên giữ gìn nét riêng không có nghĩa là cố gắng tỏ ra nổi bật hơn thiên hạ bằng những hành động lố lăng, quá khích. Không được vì cái riêng của mình mà làm ảnh hưởng đến cái chung của mọi người.

3. Bài học:

- Mỗi người cần xác định lối sống đúng đắn để vừa dung hòa với cộng đồng vừa giữ được cá tính của mình.

- Cá nhân cần học tập và rèn luyện, trau dồi kiến thức để phát huy dấu ấn cá nhân.

Câu 2

Phương pháp:

- Xác định rõ vấn đề cần nghị luận: *Cảm nhận về bức tranh núi rừng Tây Bắc được nhà thơ Quang Dũng thể hiện trong đoạn trích.*

- Biểu cảm, bình luận, phân tích, tổng hợp.

Cách giải:

* Yêu cầu:

- Đảm bảo yêu cầu về hình thức đoạn văn.
- Xác định đúng vấn đề cần nghị luận

I. Mở bài

- Giới thiệu một số nét tiêu biểu về tác giả Quang Dũng: Cuộc đời, con người và phong cách nghệ thuật đặc trưng của nhà thơ.
- Nêu khái quát chung về tác phẩm “*Tây Tiến*”: hoàn cảnh sáng tác, vị trí, giá trị nội dung, giá trị nghệ thuật.
- Khái quát nội dung của đoạn trích: *Bức tranh thiên nhiên vừa hùng vĩ, vừa trữ tình.*

II. Thân bài

1. Cảm xúc bao trùm toàn bài thơ.

- Đoạn thơ mở đầu bằng hai câu thơ mang cảm xúc chủ đạo của toàn đoạn thơ. Cảm xúc ấy là nỗi nhớ: Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi
- Đối tượng của nỗi nhớ ấy là con Sông Mã, con sông gắn liền với chặng đường hành quân của người lính.
- Đối tượng nhớ thứ hai là nhớ Tây Tiến, nhớ đồng đội, nhớ bao gương mặt một thời chinh chiến.
=> Nỗi nhớ ấy được bật lên thành tiếng gọi tha thiết “*Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi*” gọi lên bao nỗi niềm lâng lâng khó tả.
- Đối tượng nhớ thứ ba của nỗi nhớ đó là “*nhớ về rừng núi*”. Rừng núi là địa bàn hoạt động của Tây Tiến với bao gian nguy, vất vả nhưng cũng thật trữ tình, lãng mạn. Nhưng nay, tất cả đã “*xa rồi*”. “*Xa rồi*” nên mới nhớ da diết như thế.
- Điệp từ nhớ được nhắc lại hai lần như khắc sâu thêm nỗi lòng của nhà thơ.
- Đặc biệt tình cảm ấy được Quang Dũng thể hiện bằng ba từ “*Nhớ chơi vơi*”, cùng với cách hiệp vần “*ơi*” ở câu thơ trên làm nổi bật một nét nghĩa mới: “*Chơi vơi*” là trạng thái lơ lửng giữa khoảng không rộng, không thể bắt víu vào đâu cả. “*Nhớ chơi vơi*” có thể hiểu là một mình giữa thế giới hoài niệm mênh mông, bẽ bộn, không đầu, không cuối, không thứ tự thời gian, không gian. Đó là nỗi nhớ da diết, miên man, bồi hồi, băng khuâng, sâu lắng làm cho con người có cảm giác đứng ngồi không yên.

2. Thiên nhiên vừa hùng vĩ, vừa khắc nghiệt hiện lên thông qua quá trình hành quân đầy gian lao, vất vả của binh đoàn Tây Tiến.

a. Theo chiều không gian:

- Tác giả gợi nhắc nhiều địa danh xa lạ: Sài Khao, Mường Lát, Pha Luông, Mường Hịch, Mai Châu... để đưa người đọc bước vào những địa hạt heo hút, hoang dại theo bước chân quân hành của người lính Tây Tiến.
- Ấn tượng đầu tiên hiện ra trong nỗi nhớ của người lính Tây Tiến là sương núi mịt mù: *Sài Khao sương lấp đoàn quân mỏi*. Trên đỉnh Sài Khao, sương dày đến độ vùi lấp cả đường đi, vùi lấp cả đoàn quân trong mờ mịt. Đoàn quân hành quân trong sương lạnh giữa núi rừng trùng điệp không tránh khỏi cảm giác mệt mỏi rã rời. Con người trở nên hết sức bé nhỏ giữa biển sương dày đặc mênh mông ấy...
- Ấn tượng tiếp theo được tác giả tập trung bút lực để khắc họa là núi cao vực sâu, là đèo dốc điệp trùng: *Dốc lên khúc khuỷu dốc thăm thẳm/ Heo hút cồn mây súng ngửi trời/ Ngàn thước lên cao ngàn thước xuống*.
- + Những câu thơ chủ yếu dùng thanh trắc tạo nên những nét vẽ gân guốc, mạnh mẽ, chạm nổi trước mắt người đọc cái hùng vĩ và dữ dội của thiên nhiên.
- + Nhịp ngắt 4/3 quen thuộc của thể thơ 7 chữ như bẻ gãy câu chữ để tạo độ cao dựng đứng giữa hai triền dốc núi. Nhịp ngắt đã trở thành giao điểm phân định rạch ròi hai hướng lên xuống của vô vàn con dốc tạo thành các cung đường hành quân của đoàn quân Tây Tiến, gợi ra những dãy núi xếp

theo hình nan quạt trải dài khắp miền Tây Bắc. Người đọc hình dung ra hình ảnh dốc rồi lại dốc nối tiếp nhau, khúc khuỷu gập ghềnh đường lên, rồi lại thăm thẳm hun hút đường xuống.

+ Những từ láy giàu sức tạo hình khúc khuỷu, thăm thẳm, heo hút được đặt liên tiếp nhau để đặc tả sự gian nan trùng điệp. Dốc khúc khuỷu vì quanh co, hiểm trở, gập ghềnh khó đi, vừa lên cao đã vội đổ dốc, cứ thế gập khúc nối tiếp nhau. Thăm thẳm không chỉ đo chiều cao mà còn gợi ấn tượng về độ sâu, cảm giác như hút tầm mắt người, không biết đâu là giới hạn cuối cùng. Heo hút gợi ra sự vắng vẻ, quạnh hiu của chốn rừng thiêng nước độc. Từ láy cũng mang đến cho người đọc cảm tưởng rằng người lính Tây Tiến đã vượt qua vô vàn những đèo dốc để chinh phục đỉnh núi cao nhất.

b. Theo chiều thời gian:

- Chiều chiều, tiếng thác nước gầm thét thị oai sức mạnh hoang sơ bản năng của núi rừng. Cái dữ dội của thiên nhiên được đẩy cao cực độ trong âm thanh gầm thét mạnh mẽ kia

- Đêm đêm, sự hiện diện của cộp dữ thấp thoáng đâu đây đe dọa tính mạng con người... Hai chữ Mường Hịch như một dấu nặng to rơi xuống dòng thơ, không chỉ còn là một địa danh cụ thể (nơi đặt sở chỉ huy của mặt trận Tây Tiến) mà trở nên đầy ám ảnh, gợi ra dấu chân lớn vồn của thú dữ trong vắng vẻ...

=> Cảnh núi rừng miền Tây hoang sơ và hiểm trở, qua ngòi bút QĐ, hiện lên với đủ cả núi cao, vực sâu, dốc thẳm, mưa rừng, sương núi, thác gầm, cộp dữ...

c. Hình ảnh đoàn quân Tây Tiến trên nền thiên nhiên dữ dội:

- Địa hình hiểm trở của núi rừng đã gợi ra sự vất vả, những hơi thở nặng nhọc của người lính Tây Tiến trên mỗi chặng hành quân vượt dốc. Đoàn quân không chỉ có lúc mỏi mệt mà còn có không ít những mất mát, hi sinh:

+ *Anh bạn dãi dầu không bước nữa/ Gục lên súng mũ bỏ quên đời*: Hai câu thơ như một thước phim được cố ý quay chậm, phơi bày ra sự thật khắc nghiệt về những gian khổ, hi sinh của đời lính. Người chiến binh mệt mỏi vì đường xa, vì đói khát, bệnh tật... vẫn cố gắng tiến bước cho đến lúc buộc phải nằm lại trên dọc đường hành quân. Hai chữ “dãi dầu” đã gói ghém trong đó biết bao những khó khăn gian khổ mà người lính Tây Tiến đã trải qua trên những cung đường hành quân. Chữ “gục” đã khắc tạc hình ảnh người lính kiệt sức thật tội nghiệp. Những thanh “ngã” xuất hiện cách quãng đều đặn cũng góp phần tạo nên âm điệu ảo não trong câu thơ.

+ Đáng chú ý là lối xưng hô của nhà thơ, không phải là cách gọi “đồng chí” phổ biến quen thuộc trong những năm đầu kháng chiến chống Pháp, mà là “anh bạn”. Một từ giản dị ấy thôi nhưng gói ghém cả tình đồng chí, cả tình bạn bè và cả nghĩa ruột thịt sâu nặng.

- Tuy nhiên, nhà thơ đã dùng những cụm từ “*không bước nữa*”, “*gục lên súng mũ bỏ quên đời*” để tránh đi màu sắc tang thương, để vui đi nỗi nghẹn ngào xót xa đang trào dâng. Chính vì thế, câu thơ nói về cái chết nhưng không có màu sắc bi lụy.

2. Thiên nhiên trữ tình hiện lên thông qua cái nhìn lạc quan, yêu đời của người lính Tây Tiến.

- Dốc dựng đứng giữa trời, nên khi chinh phục được, người lính tưởng chừng như đang bồng bênh đứng giữa biển mây, độ cao của bầu trời chỉ còn trong tầm mũi súng. Từ “ngủ” là cách nói tếu táo, tinh nghịch của lính tráng, dám trêu ghẹo cả tạo hóa. Nó không chỉ cho thấy sự lạc quan, yêu đời của lính Tây Tiến mà còn gợi ra tư thế khỏe khoắn của con người trước thiên nhiên. Người lính giữa thiên nhiên khắc nghiệt không hề bị chìm lấp đi mà nổi bật lên đầy thách thức.

- Giữa mịt mù sương lạnh, người lính Tây Tiến vẫn thấy con đường hành quân thật đẹp và nên thơ: Mường Lát hoa về trong đêm hơi Vẫn là sương khói ấy thôi, nhưng cách nói “hoa về” khiến sương không còn lạnh giá nữa mà gợi sự quần tụ, sum vầy thật tình tứ và ấm áp

- Giữa cái dữ dội tột đỉnh của thiên nhiên “*dốc lên... ngàn thước xuống*”, họ vẫn giữ được ánh nhìn vô cùng bay bổng: *Nhà ai Pha Luông mưa xa khơi*

→ Ở đây, Quang Dũng đã rất tài hoa trong nghệ thuật phối hợp thanh điệu. Đang từ những thanh trắc liên tiếp trong 3 câu thơ trên, đột ngột một dòng thơ toàn thanh bằng đã cân bằng lại mạch thơ,

tạo cảm giác nhẹ nhàng, thư thái như chưa từng có hành trình trèo đèo vượt dốc nào. Người lính Tây Tiến dường như quên hết những mệt mỏi, gian khổ, phóng tầm mắt ra xa. Trong màn mưa phủ kín đất trời, một vài đốm nhà nhỏ ẩn hiện thấp thoáng, bồng bềnh như giữa biển khơi, thật thi vị, nên thơ, ấm áp... Hai chữ “nhà ai” phiếm chỉ thật tình tứ, có lẽ trong tưởng tượng của những người lính Tây Tiến cũng là những chàng trai Hà thành hào hoa thì chủ nhân của những nếp nhà kia là những sơn nữ xinh đẹp giàu tình cảm: Thể hiện qua hai câu thơ kết tái hiện một cảnh tượng thật đậm ấm: *Nhớ ôi Tây Tiến cơm lên khói/ Mai Châu mùa em thơm nếp xôi*

- Sau bao nhiêu gian khổ băng rừng, vượt núi, lội suối, trèo đèo, những người lính tạm dừng chân, nghỉ ngơi ở một bản làng, quây quần bên những nồi cơm đang bốc khói. Khói cơm nghi ngút, hương thơm lúa nếp ngày mùa và sự ân cần của những cô gái Mai Châu đã xua tan đi những mệt mỏi...

- Câu thơ trên có ba thanh Trắc xuất hiện cách quãng đều đặn như tạc hình những tia khói mảnh dẻ bay lên qua kẽ lá rừng, đồng thời đã đẩy nỗi nhớ lên cung bậc da diết nhất.

- Câu thơ cuối lại toàn thanh Bằng tạo nên một cảm giác êm dịu, ấm áp đến vô cùng. Như vậy, ấn tượng đọng lại cuối cùng trong kí ức của người lính Tây Tiến sau những chặng đường hành quân không phải là sự dữ dội, hiểm nguy mà là hương vị và tình người nồng ấm của mảnh đất miền Tây.

3. Đánh giá:

- Sức hấp dẫn chủ yếu của đoạn thơ là vẻ đẹp hùng vĩ, dữ dội, hoang sơ của rừng núi miền Tây trải dài theo chặng đường hành quân của người lính Tây Tiến, được phác thảo bằng bút pháp lãng mạn ưa cực tả và thủ pháp đối lập.

- Nỗi nhớ chính là cảm xúc bao trùm cả đoạn thơ, khi thì khắc khoải với những kỉ niệm, lúc lại ẩn hiện trong những địa danh “hình khe thế núi”, lúc lặp đi lặp lại bằng ngôn từ diễn tả trực tiếp...

III. Kết bài:

- Vẻ đẹp thiên nhiên Tây Bắc thông qua đoạn trích.

- Phong cách nghệ thuật đặc sắc của Quang Dũng: Hào hoa, phóng khoáng và đậm chất lãng mạn.